

Lasturko arima galdua

Jon Joseba Aizpurua Antia

Julene Azpeitia ipuin lehiaketa
2011

Zumaiko Udala

*enkar
txanpu*

Lasturko arima galdua

Jon Joseba Aizpurua Antia

Julene Azpeitia 24. ipuin lehiaketa

2011

2. saria

Zumaian Julene Azpeitia ipuin lehiaketaren 25. urteurrena ospatzeko egindako digitalizazioaren emaitza, 2012ko irailean.

© Asier Arakistain Alberdi (ipuinarena)

© Zumaiako Udala (argitalpen honena)

Laguntzailea: KUTXA

Zer ete da andra erdiaren zauria?

Sagar errea, eta ardao gorria.

Alabaia, kontrarion da Milia:

azpian lur hotza, gainean harria.

(Milia Lasturko, XV. mendeko eresia)

-|-

Zumaiar gutxi du *"Ardi Galduak"* tabernaren berri: tren-geltoki zaharraren alboko industri gunerantz daraman kale estu eta ahaztu batean kokatua, bertaraino iritea oso zaila gertatzen da egia esatekotan, helbidea jakinda ere. Hamaika bat lagun ezagutzen ditut taberna aurretik igaro, ohartu ere ez eta industri gunean jira-biraka amaitu dutenak zuzeneko bidea topatu ezinik. Tabernaren aurrealdean izena ez agertzeak bere zerikusia izan lezake, jakina, kokapen zehatz bat ezarri ezin horretan, labirinto itxurako zenbait karrikaz inguratua egotea alde batera utziaz.

Jatorriz taberna honen benetako izena *"Azken Portu"* izan litekeenaren kondairak ere ez du gehiegi laguntzen bilaketaren orduan. Tabernako nagusia den Joxe Mari *"Beltza"* morroskoari zalantza hori argitu asmoz inoiz zerbait galdetzeraz ausartu diren azaburuak, ederki damutzeko parada izan dute, *"Kabenzotz! Zegalderaostiaegindiak? Kenduaibistatik, paetianpeauta bukau naezbaek! Zedemontre!"*, gisako esker oneko esaldiak jaso baitituzte ordainetan. Ezer argitu ez eta, osteraz, aldi baterako beldurra hezurretaraino barneraturik eramatea besterik ez dute lortu, izan ere, Joxe Mari *"Beltza"*-k ahopean hitz egiten duenean ere, gudaroste oso bati aginduak ematen dabilen altzairuzko buruzagia baitirudi. Askoren ustearen aurka, *"Beltza"*-ren goitizenak ez du zerikusirik izan behar bere ijitoaren tankerako azal beltzaranarekin, halaber, gaztaroan hainbat urtetan Zeraingo ikatz-meategietan sator baten moduan lanean aritu izanagatik omen du irabazia.

Egokiagoa dirudi halere, ez bai handiegirik gabe, "*Ardi Galduak*" izena — "*Beltza*" idiskoaren baimenarekin, betiere—, egiaz eta begiaz, tabernaren baitan biltzen diren gehientsuenak noraezean galdurik dabiltzan gizagaixoak besterik ez baitira. "*Lastur*" goitizenez ezaguna zen arima galdu horietako bati gertatutakoa azalduko dizuet jarraian. "*Lastur*", galaxi beltzeko norabide finkorik gabeko izar baten moduan heldu zen "*Ardi Galduak*" bizio-zuloraino — irudizko adieran mintzatuz, jakina—, duela hiru bat urte jadanik. Lasturretik zetorren bera. Hitz gutxikoa, begirada galdukoa, argala, garaiera ertainekoa eta berrogei bat urte ingurukoa. Harrian bertan landutako begitarteak, bizitzan zehar eskarmentu anitz jasoa zela aldarrikatzen zebilkion uneoro. Lastur, jakingo duzuenetz, Debako auzo bat da, Zestoa, Mendaro, Elgoibar eta Itziarko mendiek inguratzen duten bazter bakan eta baketsu bat; oso ospetsuak direlarik, bertako larre-behi eta zezen gorri motzak. Latinez ikasitako zezenak horratik, Azpeitia, Zestoa, Itziar, Tolosa, Urretxu eta inguruko herrietako sokamuturretan trebatuak izan ostean... Baina tira, itzul gaitezen harira...

Lehenengo agerraldiaren ostean, "*Lastur*" berehala bihurtu zen "*Ardi Galduak*" antroko bezero zintzo: egunero-egunero, hutsik egin gabe, arratsaldeko zazpiak inguruan gauzatzen zuen bere ohiko sartu-irtena, tartean *Johnnie Walker* bat hartuaz. Bigarren ikustalditik aurrera, "*Beltza*"-k jadanik ez zion galdetzen bezero berriari ea zer behar ote zuen, sarreran ikusi orduko, zuzenean erakusmahaiari uzten ziolarik edaria. Honek, jakina, elkarriketa-aukerak asko murrizten zituen. Eta era berean, zurrumurruak hedatzeko ahalbideak funtzio esponentzial baten baitan uzten. Irudimenaren baitan, alegia. Horrela, batzuk mutilzaharra nahiz alproja hutsa zela zioten bitartean, bazeuden ezkondua baina banatzeko paperak egiten zebilela zin egingo zuketena ere. Azken hauek ere alproja hutsa zenaren iritzia mantentze aldekoak zirelarik haatik, ezkontza-banaketa emazteak maitale batekin harrapatu izanagatik behar baitzuen izan nahitaez...

Ergelkeriak. Txorakeriak besterik ez. Egia bakarra zen inork ez zekiela gizaseme hartaz txintik ere. Baserritarra izan zatekeenaren susmo hutsa soilik. Irudimen bizikoenak Lasturko *Aldazabalene* baserri eskergan kokatzen zuten bere sorlekua —azken Karlsten gerratean, Santakutz apaiz-gudariak bere gordelekutzat hautatu zuen baserrian, hain zuzen ere—. Ez jakiteagatik, oster, inortxok ere ez zekien bere lanbideak ala maitale ezkuturen batek erakarrita agertzen zen paraje haietatik. Inork ez zekien ezer beraz... Beno, hala zirudien bederen, hasiera batean...

-II-

2008ko maiatzaren 3an gertatu zen kontatzera noakizuen ondorengo istorioa, larunbata zen, gau hartan Itziarko Gau-ibilaldia ospatzen zen bere 56. edizioan, "*Etsipena ala Itxaropena*" lemapean: 43 kilometrotako oinezko ibilaldia, ongi dakizuenez, Donostiatik abiatuz arratsaldeko zortziak aldera, Itziarko elizaraino, bertan, igandean jada, goizeko sei t´erdietan meza ospatzeko xedez. Aipaturiko egun hartan, bada, "*Ardi Galduak*" taberna zuloko erakusmahaiaren aitzinaldean lerroturiko aulki garaietako batean jesarri berria zen "*Lastur*", bere *Johnnie Andaria* lagun minarekin elkartuaz ohi bezala, alboko jesarlekuan beste lagun bat eseri zenean. Teo bezala aurkeztu zitzaion azken hau. "Eta urrea non dek, bada?", galdetu zion ahopean "*Lastur*"-ek

berehalakoan, jatorrizko Teodoro izenak "oro" galdua zuela bizkor antzemanaz. Bertsolari irteera hura, Endoiako Manuel Olaizola "*Uztapide*" ospetsuaren auzokide baten ahotan, ez zen hain bitxia ere, noski. Ez zirudien halere, Teok entzun zionik. Aditu izan balio ere, ziurrenez ez ziokeen ulertuko. Gizon garaia zen Teo, azal zurikoa, bizarduna, iletsua, argala. Fisikoki bazuen "*Lastur*"-en antza, baina honen aldean hitzuna zen Teo. Oso hitzuna...

Teok 90 bira minutuko binilozko disko bat zirudien, antro hartan 45 bira minutuko abiadura baino handiagoko diskorik sekula santan ezagutu ez zenean. Minutu batean laburbildu zion Lasturkoari bere bizitza: Iberdrolako komertziala izateaz gain, Mila izeneko emakume batekin geratua zela hantxe tabernan zazpi t´erdietan, hots, hogeitun bat minuturen bueltan. Elkarrekin beren lehenengo zita omen zuten. Internet bidez, txateatuz adostua gainera. Bakoitzak bestearen deskripzio fisiko orokor bat soilik omen zuen, xehetasun gehiegirik gabea. Elkarren argazkirik ere ez omen zuten trukatu, emozio gehiago eranste aldera lehen hitzordu hartan. Oso urduri zegoela, eskuak izerditan zituela. Halako batean, bakarrizketaren erdian, ea trago batera gonbidatu ziezaikeen galdegin zion Lasturkoari, honek eskerrak eman eta *Johnnie Walker* bat gustura hartuko lukeela erantzun ziolarik. Bi *Johnnie Andari* eskatu zituen ondorioz, birigarroa udan bezain berritsua zirudien gizasemeak. "*Beltza*"-ri ordaintzerako orduan, sakelatik billete *potoloz* ongi hornituriko larru beltzeko diru-zorroa atera zuen berbontziak, "*Lastur*"-en begiak ia bere tokietatik atera zitezela eraginez. Gonbidapena eskertu nahian edo, ordaintetan hizketaldirako aukera eskaini zion "*Lastur*"-ek sartu berriari:

—Elkar inoiz ikusi gabe, nola arraiopola jakingo duk ziurtasunez norekin geratu haizen?

—Esaldi baten bidez... —izan zen hitzontziaren erantzun txundigarria—. XV. mendeko olerki bati dagokion esaldi baten bidez. Nik esaldiari era zuzenean eman behar zioat jarraipena, gure zita gauzatu dadin, era egokian gauzatu dadin esan nahi diat, ja, ja, ulertzen didak, ezta lagun?

—Eh?... Bai, bai, jakina! —ihardetsi zion "*Lastur*"-ek, alboan zeukan harropuz hura nondik joan zitekeen hautemanaz.

—Hemen zegoan inork ez luke olerkiari jarraipena ematen asmatuko! —jarraitu zuen Teok, trago luze bat hartu bitartean ingurura begira—. Ziur nagok hemen biltzen den jendilajeak ez lizentziaturik, ez bestelako gutxiengo ikasketarik ere ez diala... Orokorrean esan nahi diat, noski, ez hadi mindu adiskide, ja, ja!

"*Lastur*"-ek ez zion txintik ere erantzun, baina nonbait hantustearen iruzkinak bere gain izan zuten nola-halako eragina, oreka galdu ez ezik, aulkitik erortzeko zorian egon baitzen. Alabaina, "*Lastur*"-ek zorua musukatu zezala azken unean ekidin ahal izan zuen Teo harroak, bere eskumako besoa luzatuz eta Lasturko morroia atxikiz, ozta-ozta bazen ere.

—Epa, *Johnnie Andariarekin* kontuz ibili beharra zagok, eh? Je, je! —esan zion Lasturkoari bere salbatzaileak—. Hi, mesede bat eskatu behar diat, zera, larrialdi bat zeukeat eta, badakik, *Roca* jauna bisitatzera joan beharra zeukeat... —jarraitu zuen hantusteak, zertxobait horditurik zirudien "*Lastur*" berriro jesarlekuan bere kabuz mantentzeko gai zela ziurtatu ostean—. Bost minutu izango dituk, baina tarte horretan emakume ilehori begi-urdir bat

azalduko balitzaik, Jainkoarren, ez iezaioz utzi alde egiten, eh?... Bestela barrabilak moztuko dizkiat, ja, ja!

"*Lastur*"-en erantzunaren zain geratu gabe, abia bizian joan zen zerbitzura harroputza. "Hi eta beste zenbait lagunen artean?", gogoetatu zuen "*Lastur*"-ek bien bitartean berekiko, edalontzia hustuz.

Tabernatik lehenbailehen hanka egitekotan zebilen Lasturkoa, harroputzak utzi berria zuen aulkian beste norbait jesarri zen unean... Bai, emakume ilehori begi-urdin bat zen! Lerdena oso. *Barbie* panpina zirudien. Bere lehenengo hitzak agur moduan, "Zer ete da andre erdiaren zauria?", izan ziren. Hotzikara batek zeharkatu zuen "*Lastur*"-en bizkar-hezurra goitik beheraino. Teo harroputzak arestian aipatu berri zuen XV. mendeko eresia beraz, "*Milia Lasturko*"-ren hileta-kanta zen. Agian, "*Ardi Galduak*"-eko jendaila, ikasketa handirik gabea eta, orokorrean, ezjakina izan zitekeen, baina Lasturren jaiotako batentzat barkaezinezkoa zatekeen eresiaren jarraipena nola zen ez jakitea. "Zerriari heldu zaiok beraz bere San Martin eguna!", oldoztu zuen berekiko "*Lastur*"-ek, emakumeari "Sagar errea, eta ardao gorria", erantzun baino lipar bat lehenago. Emakumearen aingeru aurpegi hartan hedatu zen irribarreak bete-betean asmatu zuela agerian uzten zuen, erantzuna egokia izan zela, alegia. "*Ardi-Galduak*"-en zeuden gizaseme guztien begiradak emakume erakargarri harengan ainguratuak zeuden, begiraden bidez biluztu nahian bailebiltzan. Gaitzespen begi-ukaldi batez erantzun zien "*Lastur*"-ek so lotsagabeenei. Jarraian zutitu eta emakume panpoxarengana zuzenduaz, "Goazen hemendik, zu bezalako dama batek beste mailako toki bat merezi du eta!", esan zion, tupustean handik ospa egiteko premiazko arrazoiak erruz metatu zitzaizkiola konturatu izan balitz lez...

Horrenbestez, baserritar kaiku bat besterik ez zirudien Lasturko ardi galduak sekulako emakume puska baten mesedeak irabazi zituela esan zitekeen. Teo harroputza zerbitzutik atera zenean, ikustekoa zen bere aurpegia, nondik ortzadarraren kolore guztiak desfilatu zuten: horitik hasi, gorrirantz bilakatu eta more antzeko zerbaitetan pausatuz. "*Ardi-Galduak*"-en zeuden bezero "ezjakinei", han jazo berri zenaren nondik norakoak igartzeko gaitasuna ezin zitzaiekeen uka; ondorioz, zalantza izpirik bazegoen, "*Lastur*"-en alproja ospea orduantxe bertan geratu zen baieztatua. Hasierako irribarre makur eta iseka-keinuen zirimiria zaparrada bilakatzear zenean atera zen burumakur tabernatik Teo harroputza, baina behin atarian, ezagutu berri zuen Lasturko baserritar artaburuaren aztarnarik ez, eta gutxiago oraindik, ametsetan makina bat alditan irudikatua zuen Mila jainkosarenik. Beren sorburua taberna barruan zuten barre algarak ere entzun behar izan zituen orduan Teo hantusteak. Zaparradaz gain, ekaitzak eztanda egin zuen azkenean, antza zenez, irudimena aske zebilen hesirik gabeko lar haletan...

-III-

Dakizuenez osterira irudimenaren ibilbidea sarritan laburregia gertatu ohi da errealtate gordinarekin alderatuz gero. Bada, kasu honetan ere antzeko zerbait bete zen. "*Ardi Galduak*" abiapuntu edo oinarritzko kanpamendu bezala harturik, "*Ernio*", "*Maluta*", "*Garoa*", "*Trapaia*" eta "*Ihintza*"

zortzimilakoak gailendu zituen Lasturkoak, derrigorrez aurreko bizitza batean *walkyria* eskandinaviar bat izan behar zuen Mila lagun zuelarik. Emakumearen izena Mila izaki, argi zegoen nondik otu zitzaion Teo gizajo harroputzari kontrazeinu modura "*Milia Lasturko*" hileta-kantaren hasierako bertsoa erabiltzearen ideia. Mozolo hura, nondik ote zebilen ordu haietan?... Saihestu ezinik, aldizka, Lasturko ardi galduak betertzez begiratzen zuen bere gibelerantz, Teo hantustea erabat eroturik ezustean azalduko ote zitzaionaren kezkatu, eskuetan motozerra bat zeramalarik...

Ukraniarra omen zen Mila, Kiev hiriburukoa, itzultzailea lanbidez, HAAE - Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak emaniko diru-laguntza edo beka bat lortu eta gero etorria Euskal Herrira. 22 udaberri omen zituen. Lauzpabost urte zeramatzala euskara ikasten eta perfektionatzen. Zumaian berriki lurrartu eta *Aita Mari* herri-guneko etxebizitza batean bizi omen zen alokairuan, Vanessa izeneko beste neska batekin. Vanessa poloniarra omen zen, itzultzailea bera bezala eta beka bidez etorria baita inguru haietara. Hiruzpalau kopa hartu ostean, barka ziezaiola ere esan zion Lasturkoari, hain aspergarria izateagatik, izan ere, xehetasun haiek txateatuz komentatuak zituztenez jada. "*Lastur*"-ek konplizitatezko irribarre batez erantzun zion... Zer besterik egin zezakeen?

"*Ihintza*" taberna jendez gainezka zegoen, "*Malatu*" jazz talde gasteiztarrak zuzeneko kontzertu bat eskaintzen zuenez. "*Sugeak Kantoietan*" melodia jotzen ari zirenean, Milak mezu bat jaso zuen bere mugikorrean. Vanessarena zela xuxurlatu zion belarrira Lasturkoari; gauerako *plana* zuela eta goizaldera arte ez ziezaiola itxoin azaltzen ziola bere pisu-kideak. Jarraian, Zumaiko *Flysch*-eko haitz-geruza guztiak, bata bestearen atzetik, urtuko zituzkeen begirada batez lagundurik, Milak bere apartamentura gonbidatu zuen "*Lastur*". Ezustean harrapatu, ezezkorik emateko gauza ez zen izan Lasturkoa. Egia esatekotan, mututurik geratu zen. Taberna batetik besterako ibilbidean zehar irentsiriko alkoholak bere zerikusia izan zezakeen bat-bateko mututasun hartan. Alabaina, alkoholaren eragina alde batera utziaz, aitortu beharra zegoen Mila oso emakume sentsuala zela... Lasturkoak bestalde, denbora asko zeraman basamortuan galdurik emakume baten samurtasunaren gose-egarri, gehiegi beharbada. Lasturkoaren isilune hura baiezkotzat hartu zuen ondorioz Milak. "*Sugeak Kantoietan*" melodia bukatzeaz zenez, Mila txaloka hasi zen, aretoan bildutako jendetzaren txalo zaparradari hasiera emanez...

Urduritasuna tarteko ziurrenez, *Aita Mari* herri-gunerako ibilbidea esaldi laburrak soilik gurutzatuz burutu zuten "*Lastur*" eta Milak. Guneko eraikuntza garaienean zeukan etxebizitza Milak, bosgarren solairuko "D" atean, zehazki. Etxebizitza handia zen, altzairu garestiez ongi hornitua, ez zirudien horrenbestez diruz gaizki zebiltzanik Mila eta Vanessa, pisu hari zegokion alokairua ordaintzeko gauza baziren bederen. Ederki moldatzen ziren horratik, itzulpengintza lanetarako diru-laguntzekin. *Beefeater* ginebraz bi *Gin-Tonic* prestatu bitartean, saloiko sofan eroso eser zedila adierazi zion Milak ez zion Lasturkoari. Hala egin zuen honek, Mila katuki baten moduan nola mugitzen zen mirestea ezin saihestuz. Sofaren aurreko mahaitxoaren gainean utzi zituen bi edalontziak Milak, hauen gainaldeak limoi-azal puska banaz igurtziz. Ekintza hau burutzeko, Mila asko makurtu zen, bularraldeko eremu debekatuak begi-bistan utziz, bere eskote eskuzabala tarteko. Lasturkoari bihotz-taupadak azkartu zitzaizkion —oraindik gehiago azkartu zitzaizkion, hobeto esanda-. Milak irribarre batez erantzun zion, Lasturkoaren soara non ainguratua zegoen

ohartzean. Limoi azalak edalontzi barnera sartu eta kutxara luze batez irabiatzen zituen bitartean, dutxa freskagarri bat hartu nahi zuela adierazi zion Lasturkoari, egoera berezi hartarako behar bezala prestatzeko. *Gin-Tonic* bat eskuetan zuelarik ezkutatu zen bainu-gelan horrenbestez Mila, Lasturkoaz begikeinu batez agurtuz...

Zetzan sofatik dutxako telefonoaren ur-zorrotadak ongi entzun zitzakeen Lasturkoak. Tupustean ur-zorrotadak isildu eta Mila mugikorrez norbaitekin berbetan hasi zen. Aztoraturik zirudien, ozenki "Ez, ez, egon hadi hortxe, neronek jaitsiko dinat eta!", zioen telefonoaren bestaldekoari. Isilune labur baten ostean, "*Lastur*"-i zuzendu zitzaion Mila, bainu-gelatik atera ere egin gabe: "Barkatu maitea, Vanessa zen, hotza egiten duela eta txaketa baten bila datorrela, baina lasai erran baitiot neronek jaitsiko diodala. Oraintxe nator, bost minutu izango dira...", azalduz. Pisutik atera zedin baino lehen, ahopean ahoskaturiko "Harpia horren asmoak zeintzuk diren ongi zekizkinat, nire opiltxoia erdibanatzea, berea jan eta gero, jai zeukan ba!", Milaren hitzak entzuteko parada izan zuen oraindik Lasturkoak...

"*Ardi Galduak*" tabernatik zertxobait aldendu zenean, gizon engainatuaren antzezlanaren egiteari utzi zion Kepa Etxeberria Aldanondok. Gezurretako bizarra lehenbailehen kentzeko nahia zeukan, bere azal leunean sortzen zion azkura jasan ezinezkoa gertatzen zitzaionez. Baina lehenago bere maitalearen laguntzarekin hain ongi atunduriko planaren azken zatia gauzatu beharra zeukan... Abokatu eta Higiezinazko Jabegoaren Agentea, azken denboraldian negoziokoak ez zihoazkion suziriak botatzeko moduan Kepari. Getariarra izaki, urte mordoxka zeramatzan lanean Zumaian, bere bulegoa herriko kale nagusian, erdialdean, zuelarik ezarria. Atzera geratu ziren, gainezka zituen lan-jarduerak bideratu ahal izateko, hiru administrariarekin lan egin behar izaten zituen garaiak. Azkenaldian lana asko murriztu zenez, administrari bakar batekin moldatzen zen. Halere, bi hilabete lehenago, pilatuak zituen zenbait espediente aurrera atera ahal izateko, bigarren administrari baten behin-behineko kontratu bat egitekotan zebilenean gurutzatu zen, Keparen bizitzan, Irene izena zuen emakume erakargarri hura. Ireneren curriculuma ez zen beste batzuen artean gailentzen, baina bere edertasunak ez zuen parekorik. Curriculumean bertan erantsiriko argazkiak edertasun horren berri eskaini arren, hautaketa-prozesurako elkarrizketara deitu ostean, aurrez aurre izan zuenean baieztatu zuen Kepak, emakume haren xarma jainkosa grekoen mailakoa zela. Adats beltz kiribildua, begi gris-argiak, ezpain mamitsuak, ongi lerroturiko marfilezko horzdura eta 26 udaberri zituen Irenek —nahiz eta gaitza izan 22 urte baino gehiago zituela sinestea—. Panpina bat zirudien egiaz. Jaiotzez zarauztarra izan arren, urte erdia bazeraman Zumaian bizitzen Irenek... Bere senarrarekin. Bai, zoritxarrez Irene ezkondua zen, eta bere senarra, Jon Goiri lbabe jauna, Nafarroako Unibertsitateko katedratikoa izaki, Donostiako Tecnun-en, Goi-mailako Industri Ingeniarien Eskolan, ziharduen lanean irakasle gisa. Dirua erruz irabazten zuen Jon Goirik, nahi haina eta gehiago. Ireneren hitzetan, bere senarra lanerako soilik bizi zen, emaztea zaintzeaz maiz ahaztuz. Hori onartezinezkoa, barkaezinezkoa zela jakinarazi zion Kepak lehengo aukeran, berak halakorik ezingo zukeela egin ere gaineratuz. Soberan legoke hautaketa-prozesua hantxe bertan amaitu zela baieztatzea... Irene Keparen agindupean biharamunean hasi zen lanean. Denbora gutxiren buruan, elkarrekiko konfiantza handi bat landu zuten. Konfiantza ez ezik, batak bestearekiko haragikeriazko grinak ere berehalakoan askatu ziren... Egiaz ez zen harritzekoa bat-bateko enpatia hura, biak ere planta onekoak izateaz gain, munduarekiko

ikuspegi berdin samarra baitzuten, biak ziren irudimen bizikoak, biak edonoren izaera hitzetik hortzera ezagutzeko dohain berezien jabeak; eta biak ziren krudelak, beren nahiak lortzeagatik edozer egiteko prest egongo ziratekeen bihozgabeak. Halere, bien artean loratu berri zen erlazio hari ibilbide laburregia aurreikusten zitzaion, izan ere, aurrera egin zezan, oztopo handiegia baizen *José María Escrivá de Balaguer*-en —hots, *Opus Dei*-ko fundatzailearen— jarraitzaile sutsua zen Jon Goiriren pentsaera ultrakontserbadorea. Bai, oztopo handiegia, gaindiezinezkoa ez esateagatik. Jon Goirik inoiz ez zukeen onartuko adosturiko ezkontza-banaketa bat. Ez, inoiz ere ez. Nahiz eta egiaztatu Ireneren maitasuna galdua zuela jada, nahiago izango zukeen ezbairik gabe itxurak mantentzea. Itxurak mantendu ala hil. Bai, nahiago heriotza lotsa jasatea baino, higiezinezko bere printzipio moralak maldan behera jausten ikustea baino...

Horregatik landu zuten Kepa eta Irenek egitasmo ausart bat, akatsik gabea, xehetasun guztiak urratsez urrats, milimetrikoki kontutan harturik, plan perfektu bat azken batean, Jon Goiri Ibaberren —hots, Ireneren senarraren— erailketa burutu asmoz. Beren plana taxuz gauzatzeko gizagaixo bat besterik ez zuten behar, legearen zama guztia jasango zukeen bizkar zabal inozo bat... Dohakabea "*Ardi Galduak*" tabernan aurkitu zuten Kepa eta Irenek, Zumaiako antro eta tugurio ilunenak behin eta berriz arakatu ostean: "*Lastur*" goitizenez ezaguna zen Lasturko gizaseme isil eta zurrutero bat. "*Lastur*" baino lehen, beste lauzpabost hautagai ere izan zituzten eskuartean, baina banan-banan ezeztatuak izan ziren, azkenerako, galbahe guztiak gainditu eta gero, Lasturko kaikuarekin geratu zirelarik. Hautagai aproposena bera zenik ez zuten zalantzarik ez Kepak, ez Irenek, edo hobeto esanda, ez Teok, ez Milak, azken izen hauek erabiltzea ebatzi baitzuten beren armiarma sarerantz erakartzeko "*Lastur*" gizajoa, eulia baillitza...

Aurrez landuriko burubideari jarraiki, maiatzaren 2an, biharamunean bulegora lanera joan beharra zeukala adierazi zion Irenek bere senarrari, hurrengo astelehenerako amaiturik izatea komenigarri zen espediente garrantzitsu bati azken ukituak emateko. Jon Goiri ez zen gehiegi harritu ordu gehigarriak sartu behar hartaz, berak ere hainbat jai-egunetan berdin egiten zuenez. Espedientearena aitzaki bat besterik ez zen, jakina, Jonen erailketaren unean Irenek taxuzko zurigarri bat izan zezan, besterik gabe. Jon gizon metodiko bat zen, atsegin zuelarik zeregin bakoitza bere ordu zehatzean egitea. Esate baterako, gauero-gauero 23:00etarako lotaratzeko errutina erabat ezinbestekoa zuen.

Maiatzaren 3an, arratsaldeko zazpiak baino lehen, Irenek bere senarrari deitu zion telefonoz bulegotik, eskuartean zuen espedienteari azken gainbegiratua ematea geratzen zitzaiola eta aurki amaitzea itxaroten zuen arren, apika, zerbait luzatu zitekeenez, ez zedila bere zain esna egon, oheratu zedila mesedez betiko lez. Alegiazko muxu batez agurtu zuen senarra Irenek, telefonoa eskegi aurretik. Bere senarrari eskaintzen zion azken muxua zela ohartzean, hotzikara izatera heltzen ez zen zirraratxo batek astindu zuen Ireneren lepo-hezur aldea, baina etorri bezain azkar aldentu zen berau, kilimatxo baten maila ozta-ozta gaindituz... Deiaren ondoren, Irenek "*Ardi Galduak*" antrorantz zuzendu zituen bere oinak, Mila izeneko ukraniar itzultzaile baten antzezlanara egin asmoz, Kepa eta biak begiz ongi jota zuten Lasturko koitaduaren aurrean.

Teo "*Ardi Galduak*" tabernako komunean zen bizkitartean, Lasturko arima galdua segadan buru-belarri murgildua zen jada: itxaron bezala, bost minutu aski izan zituen Mila panpoxak, bere xarma hutsez, "Lastur" gizagaixoa bereganatzeko. Komunetik irtetean, Teok harridura aurpegia jarri zuen Lasturkoa han ez ikusteaz, antzezpenari jarraiki. Buru-makurrarena eginez atera zen ondoren "*Ardi Galduak*" sator-zulotik. Gezurrezko bizarra kendu aurretik, bere maitalearekin zehatz-mehatz atunduriko planaren urrats garrantzitsuena gauzatzea geratzen zitzaion: Jon Goiri Ibabe asturugaitzaren behin betiko *ezabaketa*, hain zuzen ere...

Gauerdia ongi pasatuta, Kepa Ireneren pisuan sartu zen, beronek utzitako giltzaz zabalduaz atea tentu handiz. Logela nagusian zetzan lozorroan zurrungaka Jon Goiri Ibabek. Aurreikusita zuen bezala, mendiko boten lokarri sendo batez gauzatu zuen bere ekintza ankerra. Uste baino errazagoa izan zen, lepoa inguratuz ezarritako lokarria pulsu irmo batez estutzearekin aski izan zuen. Jon Goiri Ibaberen zurrungak betirako isilarazi zituen. Balentria haren ondoren, Kepak bere maitaleari aurrez adosturik zuten mezua bidali zion mugikorrez: "Txoria habiatik erori da!". Irenek, hots, Milak, mezua "*Ihintza*" tabernan jaso zuen, "*Malatu*" talde gasteiztarra "*Sugeak Kantoietan*" melodia jotzen ari zenean. Mezua irudimen hutsetik jaiotako Vanessa pisu-kidearena zela xuxurlatu zion Milak Lasturkoari belarrira...

Milak, zera, Irenek, "*Lastur*" bere apartamentura eraman eta, edozein aitzakia tarteko, bertan bakarrik uztea zen planaren hurrengo urratsa, bakarrik bere senarraren gorpuarekin, logela nagusian zetzan hilotzarekin. Ileorde horia nahiz lentilla urdinak kendu, etxeko atarira jaitsi eta *attrezzoaz* desegin ostean, Ertzaintzari deituko ziokeen Irenek, ongi landuriko bertsio bat eskainiz: etxera sartzearenean, atea zabaldurik ikusi zuela eta borroka garrasiak entzun izana iruditu zitzaizola, erabat beldurtu eta, badaezpada, horregatik deitu ziela. Ertzainak berehala azalduko ziren emergentziazko dei haren nondik norakoak ikertzera. Pisura heldu eta erdi horditurik aurkituko zuten "*Lastur*" dohakabe hari egotziko zien erailketaren autoria, inondik inora. Nork sinistuko ziokeen, bada, existitzen ez zuten Mila emakume ilehori eta begi-uridin ukraniarra eta Teo Iberdrolako komertzial bizardunaren kontua? Eta are gehiago, nork ez zukeen ero bat zenik pentsatuko guztiaren sorburua "*Milia Lasturko*" eresiak zuela esaten saiatzen hasten zenean?...

- IV -

Vanessaren deia txaketaren kontu harekin ordu txiki haietan, oso bitxia iruditu zitzaion Lasturkoari. Urduritasunak sofatik zutiarazi zuen, Milak prestaturiko *Gin-Tonic*-a ukitzera ere heldu gabe. Saloiko leihotik herria zeharkatzen zuen N-634 errepidea gardenki ikus zezakeen. Urrutira ibilgailuenak ez ziruditen eta oso motel higitzen ziren argi-puntu batzuk nabaritu zituen. Argi-puntuak ahulak eta ugariak ziren, multzoan zihoazen baina bakoitzak berezko bitza zuela zirudien. Zerk edo zertzuk sortzen ote zituen argi-puntu haiek?... Bat-batean ohartu zen Lasturkoa: Itziarko Gau-ibilaldia egiten ari ziren erromesen esku-argiak sortuak izan behar zuten, jakina!

Gau-ibilaldiaren ikuskizunak, aspaldidanik lozorroan zituen gogoetak esnarazteko eragina izan zuen “*Lastur*”-engan. Ixiar bere ama zenduaz oroitu zen: emakume zintzo eta elizkoia oso. Zenbat saiakera ez ote zituen egin emakume gajoak, bizitza osoan zehar, bere seme bakarra zintzotasunaren eta jatortasunaren bide zuzenean murgildu zedin... Saiakera ustelak azken batean, agerikoa zenez, hantxe baitzegoen emaitza, bai, aurrealdeko leihoko beiran islatua... Bere buruaz ahalketurik sentitu zen orduantxe “*Lastur*”: ez zion bada, trago batera gonbidatu arren, Teo izeneko gizaseme hari bere larru beltzeko diru-zorroa lapurtu tabernan, oreka-galtze baten itxurak eginez, bere gainera jausi zenean?... Diru-zorroa nahiko ez eta ez zion, bada, jarraian bere andregai izatera deitua zegoen neskatila berbera ere ebatsi?... Bereak ez zuen izenik! Zerk bultzatu zion era hartan jokatzera? Gizaseme hura zertxobait harroputza zenaren argudioak? Baliorik gabeko aitzaki hutsala besterik ez zen hura, ordea!...

“*Lastur*”-ek bi eskuak aurpegira eraman zituen, lotsaren lotsez eztanda egin zezala saihestu nahian edo. Bere ama berpiztuko balitz, ziur saminaren saminez negar malkoz itoko zatekeela!... Alabaina, agian, beharbada, ongi pentsatuz gero, gerta zitekeen okerreko bidetik aldentzeko, hasiera batean barneratua zuen bezain beranduegi ez izatea, hots, agian Vanessaren dei hura ez zen hain bitxia izan, Jainkoak eskaintzen zion azken aukera bat baizik, bide onera itzul zedin, bere bekatuez damutu zedin, alegia!... Hausnarketa hauen ondorioz, zirt-zart hartu zuen erabakia “*Lastur*”-ek: Itziarra Gau-ibilaldian zihoazen erromesekin bat egingo zuen, bere bizitzatik *Etsipena* baztertuz eta *Itxaropen* izpiren bati sarrera emanez, amilburutik aldenduz. Etxebizitzatik atera baino lehen ordea, Teo hantusteari lapurturiko larru beltzeko diru-zorroa, *hall*-eko zoruko alfonbra zuriaren erdian utzi zuen —soinean zeraman mukizapi batez ongi garbitu ostean—, Milak, itzultzerakoan erraz ikusteko moduan, euli bat esnetan bezala... Bai, bere jokaera higuingarriaz damuturik egon arren, koldarra izanik zerraien eta ez zuen adorerik Milari aurpegira beharrezko argipenak eman ahal izateko. Horregatik handik ospa egin beharra zeukan lehenbailehen, berriro iritiz aldatu zedin baino lehen. Igogailuaren motor-hotsak, berau abian zebilela adierazi zion. Igogailuan zetorrena Mila izango zela igarriz, eskaileretatik jaitsi zen “*Lastur*”, behin atarian, aurreraturik zetozen erromesez osatutako lehen giza uhinetan murgildu zelarik. Ertzaintzaren ibilgailu bat zegoen eraikinaren atariaren aitzinaldean, argi urdinak dizdizka zituelarik; agenteak ziurrenez erromesen bide-segurtasuna bermatu nahian ibiliko zirela gogoetatu zuen berekiko Lasturkoak...

Igogailuan Irene eta bi ertzain zetozen. Azken hauek ezusteko ederra hartu zuten, logela nagusia arakatzean, hilotzarekin topatu zirenean. Gorpuak zerakutsan posturak, naturazkoa ezin izan zitekeen aurpegiko *rictus* beldurgarriak —begi gorri eta handituak nahiz gehiegi zabalduriko ahoa barne—, eta, batez ere, lepoaldeko azalaren ubeltasunak, ez zuten zalantzarako abagune gehiegirik eskaintzen: gizaseme hura estrangulatua izan zen...

Garrasi mingotsen erdian, gorpu hura bere senarrarena zela baieztatu ahal izan zuen nola edo hala Irenek. Burua joanda geratu zen emakumea, bat-batean inguruak behatzen hasi zelarik, ohe azpiak barne, eraile koldarra derrigorrez oraindik apartamentuan txoko ilunen batean ezkutaturik zerraiela oihukatuz. Zoraturik zirudien. Bi agenteek errukiturik begiratzen zioten. Haatik, emakume gajoaren samindura nekez arindu zezaketen. Ez ziren horretarako gai

sentitzen. Arkauteko Akademian inoiz ez baitzieten halako egoera samin bati aurre egiteko trebakuntza egokirik eman...

Haatik, nahigabearen aringarri gisa, erailea berehalakoan atzemango zutela zin egin zioten Ireneri bi ertzainek, izan ere, honek ihesari eman zioenean, presaren presaz, diru-zorroa galdu baitzuen. Irene konorterik gabe geratu zedin baino lipar bat lehenago, ertzainetako batek irakurri zuen erailearen izena ozenki, diru-zorrotik NANA atereaz: Kepa Etxeberria Aldanondo...